

НАПИСАННЯ ЕСЕ ЯК СПОСІБ ОРГАНІЗАЦІЇ ПРОЦЕСУ ФОРМУВАННЯ АНГЛОМОВНОЇ ПИСЕМНОЇ КОМПЕТЕНЦІЇ

Стаття присвячена формуванню англomовної писемної компетенції у студентів немовних спеціальностей за допомогою написання есе; висвітлено особливості організації процесу формування компетенції, розкрито зміст і специфіку поняття «есе» як основи формування англomовного писемного мовлення.

Ключові слова: англійське письмо; есе; компетенція; студенти нефілологічних спеціальностей.

Постановка проблеми. Мета викладання англійської мови у закладі вищої освіти – підготувати кваліфікованих фахівців, які б ґрунтовно володіли іноземною мовою у повсякденній та професійній сферах, набули навичок використання засобів мови під час комунікації, зокрема у письмовому мовленні. Написання есе є базою для формування таких навичок.

Мета статті: окреслити особливості організації процесу навчання англomовної писемної компетенції, розкрити зміст і специфіку поняття «есе» як основи формування англomовного писемного мовлення для студентів нефілологічних спеціальностей.

Аналіз актуальних досліджень. Відповідно до міжнародних стандартів («Загальноєвропейські Рекомендації з мовної освіти» (2003)), студенти мають орієнтуватися у фахових проблемах, поняттях і термінах, вільно володіти іноземною мовою на професійному рівні. Типова навчальна програма для викладання англійської мови за професійним спрямуванням «English for specific purposes. National ESP Curriculum for Universities» має на меті формування у студентів професійних мовних компетенцій, що сприятиме їхньому ефективному функціонуванню у культурному різноманітті навчального та професійного середовищ. Зміст англomовного навчання було досліджено Софією Ніколаєвою. Значних успіхів досягнуто в галузі методики викладання письма англійської мови, про що свідчать роботи Максима Глазунова, Любові Курило, Галини Скуратівської, Олега Тарнопольського, проте не описують навчання англomовної писемної компетенції студентів на основі роботи із жанром есе.

Методи дослідження. Методологічне обґрунтування дослідження базується на використанні комплексних теоретичних та емпіричних методів. Методи аналізу, узагальнення та систематизації наукової літератури дозволяють визначити теоретичну основу.

Виклад основного матеріалу. Курс вивчення іноземної мови зорієнтований на формування умінь та навичок професійно орієнтованого спілкування як

студентів-філологів, так і студентів немовних спеціальностей. Практичну реалізацію цілей навчання забезпечують базові документи. Це національні програми з навчання іноземних мов у закладах вищої освіти нашої країни. З такою метою створена Типова навчальна програма для викладання англійської мови за професійним спрямуванням «English for specific purposes. National ESP Curriculum for Universities» [8], яка є результатом співпраці Міністерства освіти та науки України та Британської Ради в Україні. Програма має на меті формування у студентів професійних мовних компетенцій, що сприятиме їхньому ефективному функціонуванню у культурному різноманітті навчального та професійного середовищ.

Задля підвищення ефективності та оптимальної організації процесу навчання у закладах вищої освіти створюють програми й навчально-методичне забезпечення. Оскільки кількість навчальних годин, у тому числі з дисципліни «Іноземна мова», для студентів є обмеженою, то розробляється та впроваджується навчально-методичний комплекс, що враховує дійсні потреби навчання студентів для їх подальшої академічної діяльності та професійної кар'єри. Використовуються підручники, навчальні посібники, аудіоматеріали та відеоматеріали, комп'ютерні та технічні засоби, які дають можливість сформувати у студентів немовних спеціальностей іншомовне професійне спілкування.

Неадекватність наявних навчальних матеріалів та брак автентичних ресурсів, які б відповідали потребам студентів у вивченні англійської мови за професійним спрямуванням, можна компенсувати шляхом об'єднання таких трьох стратегій:

- використання, адаптація та підбір матеріалів з уже існуючих підручників (іноземних та місцевих) тоді, коли це є логічним і можливим;
- адаптація доступних автентичних матеріалів (аудіо та відеозаписів з ефіру, публікації засобів масової інформації, Інтернет-ресурси, і таке інше);

– створення нових навчальних матеріалів відповідно до потреб студентів.

Написання есе є базою для формування навичок створювати письмові тексти студентами для їхніх професійних цілей. Згідно з академічним словником «есе» – це «короткі наукові, критичні та інші нариси, які відзначаються вишуканістю форми» [1]. За словником літературознавчих термінів «есе» трактується як «невеликий за обсягом прозовий твір, що має довільну композицію і висловлює індивідуальні думки та враження з конкретного приводу чи питання і не претендує на вичерпне й визначальне трактування теми» [3].

Слово «есе» походить від французького інфінітивного есера, «намагатися» або «спробувати». Першим автором, що описував його твори як есе, був француз Мішель де Монтень (1533–1592).

Дуже важко визначити жанр, в який потрапляють есе. Словник Dictionary by Merriam-Webster визначає есе як «коротку літературну композицію з однією темою, як правило, з особистої точки зору і без спроби завершення» [7].

Longman Dictionary трактує есе «як короткий фрагмент письма студента з певної теми, що публікується в книзі, журналі або газеті» [9].

На відміну від реферату, який адресується будь-якому читачеві, есе – це ближче до репліки, що адресується підготовленому читачеві. Тобто людині, яка вже має уяву, про що йде мова. Власне, така «адресність» дозволяє автору есе зосередити увагу на розкритті нового змісту, а не нагромаджувати різними службовими деталями викладення матеріалу в письмовому форматі. Тому, головна місія та мета есе – це самостійне бачення студентом проблеми, питання, теми на підставі опрацьованого матеріалу та аргументів, у відповідності до обраного підходу, стилю тощо.

Есе за кордоном має ширше призначення, ніж твір, який пишуть наші студенти. У закладах вищої освіти США і країн Європи студенти пишуть есе, щоб виявити розуміння теми та майстерність висловлення думки. Скажімо, обов'язковою вимогою під час вступу до навчального закладу (коледжу, університету) є написання есе. Воно несе усебічну інформацію про абітурієнта: ознайомлює з автобіографічними даними, розкриває мотивацію до навчання, стає індикатором того, як випускник школи мислить і як уміє послідовно й логічно викласти свої думки. Звертаючись із проханням про кредит на навчання, абітурієнт обов'язково має у формі есе обґрунтувати своє прохання, сформулювати бачення свого розвитку й можливості реалізувати свій потенціал. Навіть претендент на робоче місце має надіслати потенційному працевластцю есе [4]. Тому навчання жанру есе на заняттях з англійської мови є важливим і для українських студентів, адже вони виходять на міжнародну арену, публікують свої роботи, проходять стажування закордоном.

У нашому дослідженні зупинимось саме на написанні академічного есе, де студент має продемонструвати добре розвинене критичне мислення й вичерпно розкрити своє розуміння проблеми. Для успішного есе дуже важливими є зосередженість на проблемі й послідовний розвиток думки. Студент має правильно добирати доведення й приклади.

Існує декілька класифікацій есе. Згідно з першою класифікацією, найбільш розгорнутою, есе поділяють

на 10 типів. Друга класифікація есе включає 5 типів. Існує третя класифікація есе, згідно з якою виділяють 4 типи есе.

Для навчання англомовної писемної компетенції обрано другу класифікацію, яка складається з 5 типів есе. Expository essay (експозиційне есе) характеризується предметно-орієнтованим стилем письма, в якому автори зосереджуються на тому, щоб розповісти вам про цю тему або предмет. Такі есе дають відповідні факти і цифри, але не включають думку автора. Це один з найпоширеніших видів письма. Автор просто розповідає вам, наприклад, як робити щось.

Наступний тип – Descriptive essay (описове есе). Такий тип пропонує поглиблене пояснення і детальний аналіз конкретної події, об'єкта, обраного літературного твору. Для опису предмета письменникові необхідно використовувати різні прислівники та прикметники. У цьому есе варто використовувати літературні інструменти, такі як алегорії, метафори, аналогії, порівняння і персоніфікації. Ці інструменти корисні для надання читачеві можливості візуалізувати тему.

Narrative essay (оповідне есе) розповідає про події з певної точки зору, часто авторської, тому є почуття, а також специфічні і часто сенсорні деталі, які надають читачеві можливість залучитись до елементів і послідовності розповіді. Дієслова яскраві і точні. Оскільки розповідь спирається на особистий досвід, він часто має форму історії. Зазвичай вона заповнена деталями, які ретельно підібрані, щоб пояснити, підтримати або прикрасити історію.

Compare-&-contrast essay (есе порівняння і контрасту). Цей фрагмент висвітлює подібності та відмінності між подіями/людьми/місцями, щоб допомогти читачеві порівняти і зрівняти їх. Мета цього твору – допомогти читачеві зрозуміти одну тему за один раз.

Persuasive/argumentative essay (аргументативне або переконливе есе) вимагає від письменника підкреслити особливий погляд на конкретну проблему. Переконливе есе має на меті переконати читача в правдивості твердження, зазначити та обґрунтувати твердження тез фактами та доказами [10].

Академічне есе складається з трьох основних частин: вступу (the Introductory Paragraph), основної частини (the Body) та висновку (the Concluding Paragraph), дотримання яких є обов'язковим. Необхідно пояснити студентам, що вступ зазвичай починається із загальних положень (General Statements), за допомогою яких автор знайомить читача з темою та основна мета яких привернути увагу та розбудити цікавість читача, тому під час їх написання треба чітко усвідомлювати, хто є вашою майбутньою аудиторією, та що саме може сфокусувати її увагу [6].

Найважливішим елементом вступу є речення-теза (Thesis Statement), яке несе в собі основну ідею всього есе та відображає відношення автора до заявленої теми чи проблеми. Тому його необхідно детально проаналізувати при написанні: чи все, про що ви збираєтесь розповісти, висвітлено в ньому, чи навпаки, можливо, було згадано те, що не буде детально розглянуто в роботі. Основна частина зазвичай складається з декількох абзаців, хоча іноді він може бути і один. Це найбільша частина есе, оскільки саме тут розкриваються та обґрунтовуються ідеї заявлені в реченні-тезі. Кожен абзац має бути написаним та

структурованим наступним чином: основне речення (Topic Sentence), обґрунтовуюче речення (Supporting Sentence) та заключне речення (Concluding Sentence). Заключною частиною есе є висновок, в якому підводиться підсумок дається заключний коментар та оцінка всьому сказаному в основній частині [6].

Існують основні три етапи написання есе: prewriting, writing і postwriting. Першим етапом можна вважати цілеспрямоване розширення словникового запасу за рахунок роботи з тематичними текстами, які містяться в сучасних навчальних посібниках. У тематичних текстах зосереджена вся необхідна лексика. Автор практикує складання списків словосполучень, стійких зворотів, фразових дієслів за різними темами, які постійно поповнюються.

Другим етапом є детальне вивчення зразків писемного мовлення на різні теми. Одночасно студенти складають список необхідних вступних слів для здійснення логічного зв'язку у висловлюванні. Як правило, для покращення англомовної лексичної компетенції, пропонуються спеціальні вправи на використання вступних слів. Перехідним етапом вважаємо підготовку усних виступів з досліджуваних тем. Студентам пропонується тема, яка насправді є планом письмового висловлювання, і вони готують усні доповіді або презентації на задані теми з дотриманням всіх правил

логічного зв'язку. Завершення другого етапу – написання власних висловлювань на запропоновані теми. У результаті попередньої роботи студенти готові представити свою і альтернативну думку і пояснити, чому вони з нею не згодні. Залишається тільки навчити їх розділяти текст на абзаци відповідно до його логічної структури [5].

Третім етапом є корегування написаного тексту. Студенти після першої спроби написати есе, редагують створений текст відповідно до вимог прописаних у типовій програмі для писемного мовлення (зміст, точність, лексичний і граматичний діапазон, організація зв'язності тексту, реєстр і формат). Після удосконалення робота перевіряється знову і корегується за потребою.

Висновки та перспективи подальших наукових розвідок. Було виявлено, що написання есе є базою для формування навичок створювати письмові тексти для професійних комунікативних цілей. Мета створення есе – побачити самостійне бачення студентом проблеми, питання, теми на підставі опрацьованого матеріалу та аргументів, у відповідності до обраного підходу, стилю тощо. Ми продовжуватимемо подальші дослідження щодо розробки та впровадження письмової комунікації у професійній сфері для студентів закладів вищої освіти.

Список використаних джерел

1. Білодід Іван, ред. Словник української мови : в 11 томах. Том 11, Київ : Наукова думка, 1980.
2. Загальноєвропейські рекомендації з мовної освіти : вивчення, викладання, оцінювання. Київ : Ленвіт, 2003.
3. Ковалів Юрій, ред. Літературознавчий словник-довідник. Київ : Академія, 1997.
4. Пассов Ефим. Программа-концепция коммуникативного иноязычного образования. Просвещение, 2000.
5. Стеценко О. «Актуальність розвитку навичок англомовного академічного письма в процесі написання есе студентами немовних ВНЗ». Науковий часопис НПУ імені М. П. Драгоманова. Серія 16 : Творча особистість учителя : проблеми теорії і практики, вип. 26, 2016, с. 122–128.
6. «Essay Structure : How to Structure an Essay.» Oxbridge Essays, 28 September 2018, www.oxbridgeessays.com/blog/essay-writing-structure-essay/.
7. Dictionary by Merriam-Webster, www.merriam-webster.com.
8. English for Specific Purposes (ESP). National Curriculum for Universities. Kyiv : Lenvit, 2005.
9. Longman Dictionary, www.ldoceonline.com.
10. McWhorter, Kathleen T. Pathways : Writing Scenarios : Sentences and Paragraphs. Longman, 2011.

В. Р. Дидора,

ЧНУ ім. Петра Могили, г. Николаев, Україна

НАПИСАНИЕ ЭССЕ КАК СПОСОБ ОРГАНИЗАЦИИ ПРОЦЕССА ФОРМИРОВАНИЯ АНГЛОЯЗЫЧНОЙ ПИСЬМЕННОЙ КОМПЕТЕНЦИИ

Статья посвящена формированию англоязычной письменной компетенции у студентов неязыковых специальностей посредством написания эссе; освещены особенности организации процесса формирования компетенции, раскрыто содержание и специфику понятия «эссе» как основы формирования англоязычного письменной речи.

Ключевые слова: *английское письмо; эссе; компетенция; студенты нефилологических специальностей.*

V. Didora,

Petro Mohyla Black Sea National University, Mykolayiv, Ukraine

ESSAY WRITING AS A WAY TO ORGANIZATION PROCESS OF DEVELOPING ENGLISH WRITING COMPETENCE

The article is devoted to the formation of professional oriented written competence in English for students of non-language specialties by writing essays. The peculiarities to organization process of competence formation are highlighted; the content and specifics of the concept of «essay» are revealed as the basis for the formation of the English-language written speech.

In order to increase the efficiency and optimal organization of the studying process in higher educational institutions, we create programs of educational and methodological support. We use textbooks, tutorials, audio and video materials, computer and technical facilities that make it possible to form foreign-language professional communication among students of non-language specialties.

Writing an essay is the basis for building skills to create written texts for students for their professional purposes. The main mission and the purpose of the essay is the student's independent view of the problem, the issue, the themes based on the elaborated material and arguments, in accordance with the chosen approach, style, etc. Essay abroad has a broader purpose than a work written by our students. It carries comprehensive information about the entrant: acquaints with autobiographical data, reveals the motivation to study, becomes an indicator of how a graduate school thinks and how to consistently and logically put forward his thoughts. Therefore, studying the genre of essays in English classes is also important for Ukrainian students, since they go to the international arena, publish their works, and undergo internships abroad.

There are several classifications of essays. For the study of English written competency, a second classification, which consists of 5 types of essays, is chosen. There are three main stages of writing essays: prewriting, writing and post-writing. . The first step can be considered a purposeful expansion of vocabulary by working with thematic texts, which are contained in modern teaching aids. The second stage is a detailed study of samples of written speech on various topics. Completion of the second stage is writing own statements on the proposed topics. The third step is to correct the written text. Students after the first attempt to write an essay, edit the created text in accordance with the requirements prescribed in the typical program for written speech (content, accuracy, lexical and grammatical range, organization of the connectivity of the text, register and format). After refinement, essays are checked again and adjusted as needed.

Key words: English writing; essay; competence; students of non-philological specialties.

Рецензенти: Мещанінов О. П., д-р пед. наук, професор;
Гришкова Р. О., д-р пед. наук, професор.

© Дідора В. Р., 2019

Дата надходження статті до редколегії 20.05.2019